

OPBOUW

WEEKBLAD TOT OPBOUW VAN HET GEREFORMEERDE LEVEN

uitgave van de gereformeerde persvereniging „opbouw“

Adres redactie: ds H. Amelink, Lekdijk 82 b, Langerak (Z.-H.)

Administratie: Rotterdamse Rijweg 174, Rotterdam-8

H. DE JONG — AMSTERDAM

ADVENT - III

De zoon van David

Matth. 1:1

Niet alleen in het geslachtsregister, maar op meerdere plaatsen in het evangelie heet Jezus de zoon van David. Hij wordt bijvoorbeeld bij deze naam aangeroepen door twee blinden bij Jericho: Here, heb medelijden met ons, Zoon van David! Mogelijk hebben deze ongelukkigen daarbij gedacht aan psalm 72, waar van de zoon des konings, gezongen wordt, dat hij de arme zal redden, die om hulp roept, de ellendige en wie geen helper heeft. Zoon van David, maak deze psalm, dit lied van messiaans verlangen, waar! Toch kun je je afvragen, waarom onze Here nu juist van Israëls grootste koning moest afstammen. Juist omdat we geloven in Gods zeer bijzondere zorg in het aanwijzen van Christus' voorouders naar het vlees, stellen we die vraag. Want, is met de titel 'Zoon van David' niet een levensgroot misverstand in het leven geroepen terzake van de aarde van Jezus' koningschap? Heeft Hij niet in alle toonaarden moeten roepen, dat zijn koninkrijk niet van deze wereld was? Zou alles niet eenvoudiger geweest zijn, als God de lijn van Jezus' voorgeslacht niet over de hoge berg van het aardse koningschap van Davids huis, maar — van Abraham tot Jozef — door het laagland van de eenvoud had laten lopen? Je kunt immers bepaald ook niet zeggen, dat God het koning zijn van David op de koop toe genomen heeft. Er valt integendeel een geweldige nadruk op. God heeft zelfs met de ontvouwing van zijn messiaanse plannen gewacht, tot dat er in Israël een gevestigde troon was, met een koning erop! Toen de koning in zijn paleis was gaan wonen en de HERE hem aan

alle zijden van al zijn vijanden rust gegeven had... (2 Sam. 7:1) — toen zei de Here: 'Uw eigen zoon zal Ik na u doen optreden en Ik zal zijn koningschap bevestigen (vs 12)'. Of God ook waarde heeft gehecht aan David als koning!

Waarom? Omdat God, zijn eerstgeborene in de wereld bringende, deze wereld liefgehad en serieus genomen heeft. Nergens namelijk is de wereld meer wereld dan in het politieke. Derhalve heeft de Almachtige door deze voordeur heen zijn Christus op aarde willen doen komen. Een bemoediging voor allen, die aan politiek doen. Op onze tegenwerping, dat politiek toch vuile handen geeft, antwoordt God: juist daarom kan Ik er als Schepper-Verlosser niet omheen. Juist daarom wordt de hele geslachtslijst van Mattheüs 1 overschaduwd door 'David, de koning' (vs 6).

Maar eenmaal door deze hoofdingang de wereld binnen gegaan zijnde, is er voor de Geest van God werk aan de winkel. Want nu moet het koningschap besneden worden, net zolang totdat het de toets van het koninkrijk der hemelen kan doorstaan. Daarom kunnen Davids zonen niet recht door lopen naar boven, de Here tegemoet in de lucht, maar gaat het met het huis van David eerst bergafwaarts tot in de smeltoven van de babylonische ballingschap. Het duurt lang voordat het politieke is gebracht tot wat in Gods ogen het wezenlijke ervan is; waar Jezus het over heeft als Hij tot Pilatus zegt, dat Hij als koning gekomen is om te getuigen voor de waarheid — hét zere been van alle politiek der wereld, zoals Pilatus blijkens zijn antwoord be-

grijpt.

Het politieke is ook daarom zo weerbarstig, omdat de boze er zijn troon in opricht. Hij heeft toegehoord, toen God zijn belofte deed aangaande de zoon van David. Van stonden aan is hij gaan woele en wroeten in Davids huis, zodanig, dat de zoons van David met elkaar voor een verschrikkelijke karikatuur van het koningschap hebben gezorgd. Ammon, Absalom, Adonia — wat hebben ze psalm 72 op de lange baan geschoven! De oud geworden David, daarop terug ziende, zegt in zijn laatste woorden verzuchtend: 'een rechtvaardige heerser over de mensen, een heerser in de vreze Gods, — hij is als het morgenlicht bij het opgaan der zon, een morgen zonder wolken... Maar niet also mijn huis bij God!' (2 Sam. 23). Voor David is zijn huis, zijn dynastie, een veel te zwak draagvlak voor de belofte van God. Toch houdt hij aan de door God gegeven toezegging vast en neemt van daaruit een sprong, niet in het duister, maar in het geloof: 'al mijn heil en alle welbehagen, zou Hij die niet laten uitspruiten?' (vs 5).

Met dit laatste is een woord gevallen, dat de latere profeten, Jesaja vooraan, hebben opgeraapt: uitspruiten. Jesaja (10/11) zag: 'Zie, de Here, de HERE der heirscharen, houdt met vervaarlijke kracht de loverkroon af, de rijzige stammen worden omgehouden en de hoge geveld... en er zal een rijze voortkomende uit de tronk van Isaï en een scheut uit zijn wortelen zal vrucht dragen'. De Davidsboom omhakken en de tronk laten uitlopen, — ziedaar een kenmerkende werkwijze van de HERE, waarbij Hij breuk en continuïteit verenigt. Hij versnijdt niet (snijdt niet kapot), maar Hij besnijdt. Hij verwerpt het koningschap niet, maar Hij heiligt het door crisis heen, opdat het in Jezus Christus, de zoon van David, eindelijk ter zake zal komen. Jezus Christus en zijn getuigen voor de waarheid is de kortste weg naar psalm 72.

☆☆☆

Als het waar is, dat onze christelijke geschiedenis een weerschijn heeft van die van Israël, dan valt het niet moeilijk, de opkomst en de neergang van de christelijke staat daarin te onderscheiden. Die neergang heeft in onze dagen zijn beslag wel gekregen. Veel christenen menen nu, dat ze hiermee voor een koopje van de christelijke politiek af zijn. We mogen die als voorbij, boze droom vergeten. Maar het is veeleer zo, dat we onder de Zoon van David politiek nu pas goed ter zake kunnen komen. Het is waar, dat het koningschap als constructieve ordening van deze wereld voor ons voorbij lijkt. Maar dan blijft nog en komt nog wat onze allerchristelijkste Koning en onze allerkoninklijkste Christus gedaan heeft: als Koning voor stadhouders en koningen gesteld worden om te getuigen voor de waarheid. De waarheid van psalm 72, die in Christus werkelijkheid wordt.

Jezus Christus, de zoon van David, de zoon van een politicus — Hij schaamt zich niet, zo te heten.

IN DIT NUMMER

Pagina 369

Drs H. de Jong,
De zoon van David
Advent III

Pagina 370

Prof. C. Veenhof,
Over de „Opleiding“

Pagina 371

Ds H. Amelink,
Olie

Pagina 372

D. W. L. Milo,
VersoberingDra J. L. van Essen,
Op zoek naar de zin van de
geschiedenis (2)

Pagina 374

Drs H. E. S. Woldring,
Mensen hebben hun gebreken

Pagina 375

Prof. C. Veenhof,
Nog eens de Opleiding

C. VEENHOF - KAMPEN

Over de „Opleiding”

Het pas in Spakenburg gehouden Convent van kerken heeft uitgesproken dat het werk van de „Commissie voor de opleiding tot de dienst des Woords” moet worden voortgezet en geïntensiveerd. Het is daarom nu het geschikte moment om over deze Commissie en haar werk het een en ander te zeggen. Wat zij doet gaat immers in hoge mate **alle** kerken aan. Het is ten volle háár zaak en haar zaak alléén.

☆☆☆

Toen het enkele jaren geleden een aantal studenten onmogelijk werd gemaakt hun studie aan de Theologische Hogeschool te Kampen voort te zetten waren deze van plan zich als student te laten inschrijven aan de Theologische Hogeschool van de Chr. Geref. Kerken in Apeldoorn. Helaas bleek dat toen niet mogelijk te zijn. In die tijd gold daar nog de bepaling — ze werd sindsdien door de synode van de Chr. Geref. Kerken afgeschaft — dat alléén leden van de Chr. Geref. Kerken in Apeldoorn mochten studeren! Deze studenten namen daarop de toevlucht deels tot de Vrije Universiteit, deels tot de Rijksuniversiteit van Utrecht.

Deze studenten namen al heel gauw contact op met drs De Jong van Amsterdam, weldra ook met ondergetekende. Dit leidde tot de vorming van een soort werkge-meenschap — in universitaire termen uitgedrukt: tot een theologisch „Seminar” — waarin, ik kan dit uit ervaring zeggen, hard werd gewerkt.

Op geregelde tijden kwam deze kring samen. Soms werd door één van de studenten een preek geleverd, soms ook een boek of een bepaald thema besproken. En altijd leidde dat tot een dikwijls urenlang durende discussie waarin alle mogelijke vragen aan de orde kwamen.

Ik denk met grote dankbaarheid aan deze studiedagen terug. Ze zijn naar mijn overtuiging één van de beste middelen om leiding te geven aan de theologische studie! Het speet mij daarom zeer dat ik, ten gevolge van het auto-ongeluk, dit werk — naar ik hoop tijdelijk — moest staken. Behalve drs De Jong, die op voortreffelijke wijze leiding gaf, werkten later ook anderen aan deze vorming van de a.s. predikanten mee. Zo ds G. Janssen, Ds H. Smit, Ds Rietkerk, Ds J. Janse, Prof. Rookmaaker. Ook werden af en toe weekend-studieconferenties georganiseerd.

☆☆☆

Zoals ik reeds zei was voor dit

Kerkelijk Leven

werk het initiatief van de studenten uitgegaan.

Maar de kerken zaten ook niet stil. De zaak van de opleiding leefde daarin. Vele malen werd mij vanuit de kerken gevraagd hoe het daarmee moest. Maar, men weet het, door de catastrofe die het gevolg was van de besluiten van „Hoogeveen” was het landelijke kerkelijke samenleven ernstig verstoord en kon door de kerken aan de „opleiding” weinig of niets worden gedaan.

Op initiatief van de kerk van Langerak kwam nu evenwel op 25 april 1970 een convent van kerken in Utrecht bijeen waarin ook, en vooral, over de „opleiding” zou worden gesproken. Dit Convent benoemde een Commissie die deze zaak van alle kanten moest bekijken en daarna de kerken voorstellen te doen over de beste wijze om deze „opleiding” te organiseren. In deze Commissie werden mannen benoemd die geacht konden worden het hoger onderwijs, en dan speciaal het theologische, en niet minder het leven der kerken, te kennen.

Deze Commissie heeft enorm veel werk verzet. Zorgvuldig werden allerlei mogelijkheden om tot een verantwoorde opleiding tot de

dienst des Woords te komen overwogen. Ik zal niet vertellen wat daarbij alzo aan de orde kwam. Dat is in een enkel artikel ondoenlijk. Het is ook niet nodig. Een paar uitgangspunten waartoe zij na grondig beraad kwam wil ik memoreren.

In de eerste plaats kwam de Commissie unaniem tot de overtuiging dat het in het leven roepen van een eigen inrichting die aan minimale eisen voldoet voor onze kerken een onmogelijke zaak is. Wij hebben daar noch de mannen, noch het geld voor. Natuurlijk zou men wel een of andere bijbelschool in het leven kunnen roepen. Maar een opleiding daaraan is met het oog op de zware eisen die in onze tijd aan het ambt van predikant worden gesteld beslist onvoldoende.

In de loop der discussie kwam uiteindelijk de gedachte naar voren of het ook mogelijk zou zijn dat onze studenten in Apeldoorn gingen studeren. Om daaromtrent een verantwoorde beslissing te kunnen nemen werd contact opgenomen met het college van hoogleraren van die Theologische Hogeschool. Openhartig en indringend werden in een langdurig gesprek alle vragen die bij de Commissie in dit verband leefden besproken. O.a. werd duidelijk gezegd dat naar het oordeel der Commissie de studenten die lid van onze kerken waren vanwege onze kerken én pastoraal én wat hun studie betreft intensief dienen begeleid te worden. Nooit zal ik vergeten hoe men daarop reageerde. De nestor der hoogleraren, prof. Hovius zei kort en krachtig: U zoudt in gebreke blijven als u dat niet deedt!

Het resultaat van deze besprekingen was dat de Commissie unaniem en con amore besloot aan de kerken het advies te geven jongelui die zich wilden voorbereiden voor de dienst des Woords aan te raden in Apeldoorn te gaan studeren. Natuur-

lijk kon de Commissie en kunnen de kerken in deze nooit meer doen dan adviseren! Van enige dwang kan en mag in deze uiter-aard geen sprake zijn.

Laat ik hier nog dit bij zeggen: Op een bijzonder prettige wijze is er contact gekomen tussen het werk van drs De Jong en ondergetekende met de studenten en de door het Convent der kerken benoemde Commissie. Het genoemde werk geschiedt nu onder leiding en met steun van de Commissie. De studenten werden ook intensief in het werk der Commissie betrokken. Op de vergaderingen ervan zijn in de regel ook een of meer studenten aanwezig.

☆☆☆

Het stond voor de Commissie van meet af vast dat de zaak van de opleiding gehéél en alléén een zaak van de kerken is.

Daarom heeft zij **niets** gedaan zonder daarin de kerken ten volle te kennen.

Toen zij daarom tot de zo juist gememoreerde plannen was gekomen heeft zij alle kerken uitgenodigd afgevaardigden te zenden naar een Convent waarin speciaal over de opleiding zou worden gesproken. Dit convent-ad-hoc kwam in Utrecht bijeen op 3 april 1971. In den brede gaf de Commissie daar een toelichting op het vooraf door haar aan de kerken toegezonden rapport over haar werkzaamheden. Een bij uitstek broederlijke en vruchtbare bespreking volgde. En toen de voorzitter de vergadering vroeg of zij accoord kon gaan met wat de Commissie voorstelde beantwoordde de vergadering die vraag met een hartelijk en spontaan applaus. Het mandaat van de Commissie werd gecontinueerd en haar werd opdracht gegeven speciaal de „begeleiding” verder te verzorgen.

vervolg op pagina 375

Persbericht

Nieuwe Stichting opgericht.....

„Reformatorische Hulpactie WOORD EN DAAD”

Door verschillende personen, afkomstig uit een zevental kerken van de gereformeerde gezindte, werd onlangs opgericht de Stichting „Reformatorische Hulpactie Woord en Daad”.

Naast hetgeen door de verschillende kerken zelf reeds op het gebied van nationale en internationale hulpverlening wordt gedaan, wil deze stichting een coördinerende functie vervullen bij zogenaamde gemeenschappelijke projecten.

Bovendien wil deze stichting de christgelovigen in Nederland een

adres bieden voor schriftuurlijke hulpverlening, dat wil zeggen in nauwe binding aan de normen van de Heilige Schrift.

Bij de zich in dit verband veelal aandienende interkerkelijke hulp-akties namelijk blijken onschriftuurlijk oecumenisme en linkse theologieën in toenemende mate van invloed te zijn als gevolg van horizontalische en humanistische uitgangspunten, hetgeen velen weerhoudt hun giften aan dergelijke organisaties toe te vertrouwen.

Gaat deze nieuwe stichting in haar **doelstelling** uit van Galaten 6:10, als **grondslag** voor al haar werkzaamheden koos zij „de Heilige Schrift zoals die beleden wordt in de Drie Formulieren van Enigheid”.

In het bestuur namen reeds zitting: Ds T. Lekkerkerken, Leerdam, voorzitter, Ned. Herv.; I. 't Lam, Gorinchem, secretaris, Geref. Gemeente; G. Puttenstein, Velp (G.), penningmeester, Geref.-Vrijgem.; J. Dankers, Waddinxveen, Oud-Geref.; ds M. J. van Gelder, Enkhuisen, Geref. Gemeente; ds H. J. Hegger, Velp (G.), Geref.; A. Heystek, Sliedrecht, Chr. Geref.; K. E. Kooymans, Amersfoort, Geref. Gem. in Ned.; ds J. C. Maris, Amsterdam, Chr. Geref.; P. C. Monster, Voorburg,

Geref.; J. van Waay, Maarssen, Ned. Herv.

Er is een Comité van Aanbeveling gevormd bestaande uit:

Dr W. Aalders, 's-Gravenhage (Ned. Herv.); Prof. dr ir. J. H. v. Bommel, Maarssen (Ned. Herv.); P. Dankers, Den Helder (Oud-Geref.); Prof. dr J. Douma, Kampen (Geref. Vrijgem.); ir. H. Fokker, Eindhoven (Geref. Gem.); Ds K. de Gier, 's-Gravenhage (Geref. Gem.); ir. J. v. d. Graaf, Huizen (Ned. Herv.); Ds P. K. Keizer, Groningen (Geref. Vrijgem.); Prof. dr G. A. Lindeboom, Amsterdam (Geref.); Prof. dr ir. H. van Riessen, Aerdenhout (Geref.); ir. H. v. Rossum, Zeist (Geref. Gem.); B. Stolk, Rijsoord (Geref. Gem.); ir. J. Stolk, Slikkerveer (Geref. Gem. in Ned.); Ds M. C. Tanis, Sliedrecht (Chr. Geref.); Ds W. L. Tukker, Groot-Ammers (Ned. Herv.); Prof. C. Veenhof, Kampen (Geref. Vrijgemaakt); Ds A. Vergunst, Veen (Geref. Gem.); Ds J. H. Velema, Apeldoorn (Chr. Geref.); P. Versluis, Rijssen (Ned. Herv.).

De stichting heeft als zetel Gorinchem en houdt voorlopig kantoor te Velp (G.), Postbus 115; Postgironr. 30.20.900; Bankrelatie: AMRO-Bank, Velp (G.), rekgnr. 48.39.76.105.

H. AMELINK — LANGERAK

OLIE

Ik heb eens gelezen — ik weet niet meer waar — de koninkrijken der wereld lopen op olie, het koninklijk Gods op gerechtigheid. Het citaat is natuurlijk niet volkomen waar, maar er zit wel een kern van waarheid in. Dat blijkt de laatste maanden wel.

Nederland maakt wat dit betreft niet zo'n beste beurt.

De Veiligheidsraad heeft na de zesdaagse oorlog tussen Israël en sommige Arabische staten de befaamde resolutie 242 aangenomen. Daarvan blijken twee versies te bestaan. De één in het Engels, de ander in het Frans. In de Engelse tekst staat dat Israël zich terug moet trekken uit bezette gebieden. In de andere versie staat: uit de bezette gebieden. Het verschil zit natuurlijk in het woordje „de”. Als dat de officiële tekst is dan zou dat b.v. inhouden dat Israël niet alleen het Sinaï-gebied moet teruggeven, maar ook het Oostelijk deel van Jeruzalem. Voor wie nu maar ook iets begrijpt van wat in Israël leeft, is het wel duidelijk, dat Israël Jeruzalem voor een deel niet uit handen zal geven. Een dergelijke voorwaarde stellen is eventuele vredesonderhandelingen bij voorbaat doen mislukken. Er is geen kabinet in Israël denkbaar dat een meerderheid zou weten te vinden om in te stemmen met het prijsgeven van een deel van Jeruzalem.

Men werpt dan tegen dat Israël het oostelijk deel van Jeruzalem door oorlog verkregen heeft, maar men vergeet dan dat die oorlog niet door Israël begonnen was. Dat trouwens niet heel Jeruzalem bij de stichting van de staat in 1948 in handen viel van Israël, kwam voort uit het bevel van de Veiligheidsraad tot staking van het vuren. dat pas kwam, toen men ontdekte dat de Arabische staten goed aan het verliezen waren. Anders zou toen heel Jeruzalem al wel veroverd zijn. Toen greep men in.

Want dat zou het machtsevenwicht en het gezichtsverlies van de Arabieren te groot hebben gemaakt. Daarbij had de wereld geen belang. Want de koninkrijken der wereld lopen op olie. En dat moest vooral niet in gevaar komen.

Nederland heeft zich onder Luns en Schmelzer, als ministers van buitenlandse zaken gesteld op het standpunt van de engelse versie van de befaamde resolutie. Uit bezette gebieden. Niet uit alle bezette gebieden. Dat was een nuchter standpunt. Want veilige grenzen voor Israël die ook in die resolutie van de Veiligheidsraad werden gegarandeerd hangen natuurlijk samen met de grenzen die het krijgt. De grenzen van

1948 waren bepaald geen veilige grenzen.

Nu we een zogenaamde progressieve regering hebben, is Nederland van standpunt veranderd. In de EEG-verklaring over het Midden-Oosten is het woordje „de” uitgangspunt. Dat is dan ook een manier om de Arabische staten te vriend te houden en daarom ook de manier om de invoer van olie veilig te stellen. Die verklaring stonk inderdaad naar olie, zoals Golda Meier dan ook schreef. Typerend was ook wel dat toen de minister president het nederlandse volk toesprak over alle zenders om het volk te vertellen dat het met beperkende maatregelen moest rekenen vanwege de olie-boycot, hij niets zei over de dood van David Ben Goerion, die toen nog niet begraven was. De ene socialist wist niets te zeggen over zijn gestorven collega en partijgenoot. Ben Goerion, die aan de wieg van de moderne staat Israël gestaan heeft. Nog gekker werd het toen het vliegtuig van de KLM gekaapt werd door drie Arabieren. Een van de voorwaarden van de kapers was dat er geen Joden uit Sovjet Rusland meer via Nederland naar Israël gebracht zouden worden. Nu zal dat wel nooit gebeurd zijn. Maar als het nodig zou zijn om Joden uit Rusland via Nederland en de KLM naar Israël over te brengen, sedert de miserabele houding van Oostenrijk, dan zou dat natuurlijk wel moeten gebeuren. Maar de chantage werkte en Nederland bezweek voor die chantage. De bittere opmerking van een Israëliische journalist dat Nederland nu alleen Westerbork nog maar moest heropenen voor de Joden was natuurlijk zwaar overdreven, maar de bitterheid die er uit sprak is maar al te goed te begrijpen. Israël heeft niet veel vrienden. Onder de chantage van de olie-boycot hebben bijna alle Afrikaanse staten hun diplomatieke betrekkingen met Israël verbroken. Zelfs Ethiopië, terwijl de keizer van Ethiopië als één van zijn titels nog altijd voert: „leeuw van Juda”.

Nu Israël meer en meer vrienden verliest is er alle reden voor Nederland overduidelijk te laten weten dat het aan de kant van Israël staat.

Het bestaan van Israël als zelfstandige natie is staatkundig alleen maar te verdedigen door de beslissing van de Verenigde Naties in 1948.

Maar dat is toch niet het belangrijkste.

Er zijn diepere belangen dan staatkundige. Er zijn ook grotere belangen dan olie.

Het bestaan van de staat Israël is en hoeft alleen maar verdedigd te worden op grond van de beloften Gods. Aan Abraham al gedaan. Jammer dat we geen enkele regering hebben gehad, die daar inzicht in had en dat ook durfde te uiten. Als we dat gedaan hadden van het begin af, dan was dat een getuigenis geweest. Omdat het koninkrijk der hemelen nu eenmaal niet op olie loopt, maar op gerechtigheid. Gerechtigheid is dat, was God recht vindt. Niet wat de naties recht vinden. God heeft dit land aan Israël beloofd.

Verder aan geen ander volk.

Nu ga ik maar voorbij aan de verklaring van een woordvoerder van Buitenlandse Zaken. Dat zal wel een incident geweest zijn. Ik hoop het maar. Maar dat zulk een incident kon plaats vinden is wel een bewijs van de veranderde houding van Nederland t.o.v. Israël. Luns was meer weg uit ons land dan Van der Stoep. Maar onder zijn leiding is zulk een incident niet voorgekomen.

Voorbij gegaan wordt ook maar voor het gemak, voor de olie, door héél de wereld, dat de meeste Arabische staten dictaturen zijn. De machthebbers zijn wel verschrikkelijk rijk geworden door hun olie. Maar hun onderdanen leven bijna allemaal in armoede. Spanje, Portugal, Griekenland, alle landen achter het ijzeren gordijn zijn ook dictaturen. Waarom wel zo verontwaardigd over de drie Europese staten en waarom niet verontwaardigd over de dictaturen in het Midden-Oosten? Ruikt dat niet naar olie? Naar eigenbelang en egoïsme?

☆☆☆

En de Palestijnen dan? Hebben die geen recht? Natuurlijk wel. Bij de oplossing van hun nare situatie valt in de eerste plaats wel te bedenken dat de Palestijnen die in Israël woonden zelf weggegaan zijn. Ze zijn niet het land uit gejaagd. Dat ze bang waren en daarom op de loop gingen was wel te begrijpen. Gedurende het Engelse mandaat over Israël hadden ze wel zo veel moorden gepleegd, dat ze alle reden hadden voor angst.

Maar dat neemt hun huidige miserabele situatie niet weg. En omdat het koninkrijk der hemelen niet op olie loopt, maar op gerechtigheid, is het natuurlijk zaak en plicht voor Israël en de Arabische staten, die steenrijk zijn, om daarvoor een oplossing te zoeken. Het is ook verboden kwaad met kwaad te vergelden. Maar er is natuurlijk geen oplossing zo lang men als ideaal heeft om heel de staat Israël te vernietigen, zoals dat bij de extreme Palestijnen nog steeds het ideaal is. Eeuwenlange vervolging heeft Israël natuurlijk wantrouwig gemaakt. Als zelfs het land waar Spinoza zijn werk kon doen en Anne Frank „woonde” bezig is Israël in de steek te laten, wat moeten ze dan van andere landen verwachten? Maar een rechtvaardige oplossing, gecombineerd met de veilige grenzen dient er toch wel echt te komen.

☆☆☆

En ons te kort aan olie? Ik ben geen deskundige op dit gebied. Integendeel. Maar ik dacht dat we er onnodig paniekerig over doen. Natuurlijk zijn er problemen. Het is niet te hopen dat het veel werkeloosheid geeft. Wie zich de dertiger jaren nog weet te herinneren, weet ook wat een verschrikking dat is, al wordt er voor hen die geen werk hebben,

dan zo goed mogelijk gezorgd.

Er zit dunkt me één kant aan, die je in de krant nu niet zo veel leest. Men spreekt over energiegebrek. Maar de vraag doet zich wél voor — en juist als christenen dienen we die vraag niet uit de weg te gaan — hoe hebben wij omgesprongen met de bronnen die de energie moeten verschaffen? Ons Westerse leven was een leven geworden, beheerst door het verlangen naar steeds meer. En dat geeft een uitputting van de energiebronnen, waarmee we nu in eens te maken hebben. Maar Schriftuurlijk gezien is dan de vraag: hebben we onze cultuuropdracht, zoals Gereformeerden uit de school van Kuyper dat zo graag noemen, niet versmald tot economie en tegelijk daarmee aan de opdracht niet voldaan. De aarde bouwen en bewaren betekent dat we de aarde niet mogen misbruiken. Het lijkt er veel op dat we dat gedaan hebben. En dan hebben we nu te maken met een oordeel. De oordelen des HEREN zijn nooit willekeurig. Ze „passen” om het zo eens te zeggen bij de zonde. Als we de bodem misbruiken, dan laat de bodem ons ook in de steek.

Voorzover ik kan zien is ons dagelijks brood niet in het geding, maar moeten we allemaal wel versoberen. Dat is dan iets dat we in waarachtig zondebesef ook hebben te aanvaarden.

☆☆☆

Prof. Goudzwaard zei voor een t.v.-uitzending dat we ook op dit gebied nog moeten leren normatief te denken en te handelen. Ik geef het weer in eigen woorden. Het christen-zijn wordt soms in eens op de proef gesteld. Als de regeringsmaatregelen bekend zullen zijn — als u dit leest dan weet u die, ik, nu ik dit schrijf weet ze nog niet — dan kon ons christen-zijn wel eens op deze manier op de proef worden gesteld óf we dan zullen gaan mopperen en kankeren óf dat we zo veel mogelijk meewerken. Dat die maatregelen rechtvaardig dienen te zijn, is duidelijk. Om daarop toe te zien hebben we een parlement. Ik ben geen bewonderaar van dit kabinet. Integendeel. Maar elk kabinet zou maatregelen moeten nemen, die voor ons onaangenaam zijn. En juist dan komt de vraag naar de gehoorzaamheid aan de overheid en het gebed voor de overheid des te klemmender op ons af. Van Frankrijk en Engeland hoeven we het niet te verwachten. Dat bewijzen de feiten wel. Maar we mogen en moeten in waarachtige ootmoed wel alles verwachten van de HERE. Wij zijn maar rentmeesters. En kennelijk niet zulke beste. Rentmeesters die verdienen afgezet te worden. Dit is een les, die dunkt me ieder christen wel te trekken heeft uit de „olie”.

D. W. L. MILO — VIERHOUTEN

VERSOBERING

Onze minister-president heeft de alarmklok geluid. Het viel hem zichtbaar zwaar. Ons land moet versoberen. Onze jonge generatie gaat kennis maken met de versobering. Ja, dat is een vreemde gewaarwording voor velen, die alleen weelde hebben gekend; die van jongsaf begrepen hebben dat het toch nooit op kan. We kennen allen het menu van de welvaart: wegwerpkleding, wegwerpauto's, wegwerpeten en wegwerpemballage. Maar nu worden we zuinig: energiebewust. Zuinig op vuilniszakken, zuinig met autorijden, zuinig op licht, energie en verwarming, zuinig wellicht straks ook op eten. En op kleding!

Voor hen die „van voor de oorlog” zijn, zit er weinig verontrustends in. Die generatie kent de kneepjes van een reservevoorraadje, ruilen van onmisbare zaken tegen eten, een uitgekookt menuutje, uithalen en hergebruiken van breiwool, verzolen van schoenen, keren van kleding. Het is erg veel werk voor onze huisvrouwen — ze zullen er van slijten — maar het geeft haar veel voldoening, de eindjes aan elkaar te knopen. Het stelt de huisvrouw, die van weinig veel kan maken, weer op het voetstuk, dat haar toekomt. De goede huisvrouw, zei Agur, vreest niet voor de winter, want haar huis is met dubbele klederen gekleed.

De jeugd tilt naar het schijnt niet al te zwaar aan de regeringsmaatregelen. Een reeks Daf-arbeiders, geconfronteerd met de verminderde fabrieksproductie, verminderende werkgelegenheid, kans op werkloosheid, gaf blijmoedig ten antwoord: „nou, dan trekken we ook es van de WW, we betalen er genoeg voor!” En trouwens: onze tijd heeft nu al zo veel sensatie opgeleverd — alleen de sensatie van de versobering hadden we nog te goed.

—o—

Toch — de zaak is ernstig genoeg. Wanneer een socialistische regering de alarmklok luidt moet er wel iets aan de hand zijn. De PvdA, evenals vroeger de SDAP, weet vooral van beloven, van uitdelen en van sinterklaas spelen. Alle mensen hebben recht op hoger lonen, recht op meer vrije tijd, recht op alles waarop ze recht willen hebben. Maar nu gaat de wind keren. Er is geen werk meer voor ieder; reeds hebben honderden bedrijven werktijdsverkorting aangevraagd. Volgend jaar twee maal zoveel werklozen. De lonen worden bevroren. De 2½% loonronde blijkt er niet in te zitten. De vrije tijd dreigt het karakter van werkloosheid aan te nemen. En voor veel rechten is geen plaats meer: de overheid gaat nu voor zwarte Piet spelen. En de WW-fondsen zijn lang niet onuitputtelijk!

De welvaart bracht ons veel, dat niet enkel een zegen is. Juist een dezer dagen somde een tijdschrift alle bezwaren op tegen het „tweede huis”, dat velen moesten hebben. „Je bent steeds aan het inpakken en uitpakken; je moet nu twee huizen schoon houden; de kinderen zijn er niet blij mee: je mist alle huiselijkheid met die wekelijkse verhuizingen” — zo zuchtten de huismoeders. Trouwens, wanneer de fiscale aftrek van hypotheekrente op eigen woonhuis al disputabel wordt, valt dat voordeel bij een tweede woning zeker weg.

En de motorboot, de caravan en de tweede auto? Er is een massaal aanbod waar te nemen; de prijzen gaan steil omlaag. Waartoe die tweede auto wanneer je voor de eerste al niet genoeg benzine krijgt? Iemand heeft een Jaguar (rijdt een op vijf) maar koopt vandaag een kleine wagen (rijdt een op veertien). De restwaarde van de Jaguar mag u raden. En wie heeft nog aardigheid in een skiboort? Dat ding zuipt benzine. Al die luxe speelgoedjes verliezen hun attractie — nu de regering het mes er in moest zetten.

Geldontwaarding enerzijds, door de regeringen van de laatste jaren als

politiek-economisch hulpmiddel gebruikt. Komende goederenschaarste door productiebeperking en exportverslechtering anderzijds. Een verwerende koper daar, tussen in. Problemen genoeg.

—o—

En toch moeten we „leren leven” met deze gegevens. Voorspoed en tegenspoed, vette en magere jaren, komen rechtstreeks uit Gods vaderhand. Leren we elkaar. Gelukkig de man, die in vette jaren Gods voorzienigheid heeft geproefd. Die zal met de versobering geen moeite hebben.

Er is met de welvaartsbronnen omgesprongen op een wijze, die velen het hoofd deed schudden. Wie zich herinnert hoe gezinnen in de oorlogsjaren avond aan avond met een oliepitje genoeg namen — die verstaat niet, waarom verkeerspleinen tot na middernacht in het licht van miljoenen kaarsen moeten stralen. Waarom wij miljoenen broden per jaar wegwerpen. Waarom wij onze oude auto's de grachten in rijden. Toen wij in 1944 voor radio Oranje hoorden zingen: „Als op het Leidseplein de lichtjes weer gaan branden...” dachten we toch in heel wat minder KWU's dan in 1973.

Maar die mindere luxe zal ons geen kwaad doen. Als wij eens wat minder van het vette der aarde genoten aan tafel, zouden we wellicht wat ziekten uitsparen. De tandarts zegt: uw vijand zit in de suikerpot. Voor de snoepers geldt: ieder pondje gaat door 't mondje. Tal van ziekten hangen samen met ons rijke menu, onze welvoorzijne wijnkelder, onze royale rookgewoonten.

En als het tweede huis, de tweede auto, de tweede secretaresse en de tweede vrouw van het toneel moeten verdwijnen... komt er misschien ruimte voor wat meer huiselijkheid, gezinssfeer, levensharmonie, geluk. Ook dit kan een winstpunt worden. Minder luxe leidt tot vinding-

J. L. VAN ESSEN - RIJSWIJK

Op zoek naar de zin van de geschiedenis

Speurtochten buiten
en bij het licht
van Gods Woord

(2)

Als gevolg van toenemende kennis en wetenschap groeide de overtuiging, dat de historische ontwikkeling een onbeperkte menselijke vooruitgang inhield. Deze gedachte heeft in de volgende eeuwen de geschiedbeschouwing voor een groot deel beheerst. Ondanks perioden van verval geloofde men toch aan een opgaande lijn. Men was van oordeel, dat de tijd waarin men leefde, beter was dan vorige eeuwen. Toch waren er ook, die dit tegenspraken. Zo meende Rousseau, dat men geen reden had om van vooruitgang te spreken, zeker niet waar het de mens zelf betrof. Deze was door de toenemende cultuur juist slechter geworden.

De stroom van optimisme werd daardoor allerm minst in haar loop

gestuit. Maar had men tot aan het eind van de achttiende eeuw de vooruitgangsidee vooral gebaseerd op de vermeerdering van kennis op allerlei gebied met als gevolg ook sociale verbetering, industriële ontwikkeling, meer succesvolle ziektebestrijding, ruimere communicatiemiddelen en toenemende welvaart, in de 18e eeuw gaat men zoeken naar een wet van vooruitgang, die de opgaande lijn ook voor de toekomst verzekert. Dit leidt tot de toepassing van de voor de natuurwetenschappen ontwikkelde evolutietheorie op de gang van de geschiedenis. In 1850, negen jaar voordat Darwin zijn Oorsprong van de soorten in het licht zou geven, had Herbert Spencer (1820-1903) hier al een proeve van gegeven. Alle wrijving zal uiteindelijk worden uitgeschakeld, omdat alles zich ontwikkelt in de richting van het goede en volmaakte. Het is een mechanisch proces. Vooruitgang is geen toevalligheid, maar een noodwendigheid. Ook de menselijke natuur blijft niet dezelfde, zij zal voortdurend volmaakter worden. Een andere theorie, die eveneens een wetmatige ontwikkeling ten goede aanneemt, is die van Marx (1818-

rijkheid. Verminderend inkomen leidt tot het zelf-doen, inclusief de arbeidsvreugde daarvan. Een meer doordacht gebruik van de grondstoffen vermindert misschien ook wel ons schuldgevoel tegenover de onderontwikkelde landen, die van alles niets hebben.

En kom, laten we ook eens een gokje wagen. Misschien komt er ook wel wat meer tevredenheid over ons volk, als het wat versobert. Iemand die hier korte tijd uit de Verenigde Staten over was zei: de mensen hebben hier allemaal ontevreden gezichten — in de States lachen ze veel meer. U hebt dat trouwens kunnen zien in de jubileumfilm van ons koninklijk gezin: het verschil tussen 1948 en 1973. In 1948 (alles was nog sober en zuinig) was er onverdeelde blijdschap op de gezichten. Maar de gezichten van het tweede deel van de film staan verveeld, ontevreden, sjagrijnig. Ook dit is ijdelheid.

—o—

Agur, van wie schone woorden in het boek der Spreuken staan opgetekend, sprak de bede uit: „geef mij geen rijkdom en geen armoede. Geef me liever net genoeg”. Geen rijkdom — opdat hij God niet zou vergeten. Geen armoede — opdat hij niet zou stelen. Net was nodig is, is al rijk genoeg. Schoon gebed van Agur.

Versobering kán ons tot zegen worden. Sparen is het verweermiddel der armen. Wie armoede gekend heeft is er niet zo bang voor. De verstandige huisvrouw heeft haar huis met dubbele klederen gekleed, zei Agur. Inclusief een spaarpotje voor de komende dag. Ze heeft haar wijsheid bij de mieren opgedaan.

En wij allemaal kregen het devies mee: ons schatten in de hemel te vergaderen. Daar zijn ze waardevast en hoogst rendabel belegd. Tijden van materiële versobering kunnen tijden van geestelijke verdieping worden, als het God behaagt. Want waar we ons kapitaal hebben, daar hebben we ons hart ook. Zei de Heiland.

1883). Hij gaat uit van het standpunt, dat er niets anders bestaat dan de waarneembare werkelijkheid, en ontkent het bestaan van bovennatuurlijke of goddelijke krachten. De samenleving in al haar uitingvormen wordt bepaald door het produktieproces. Het kapitalisme heeft er noodwendig toe geleid, dat er twee klassen, bourgeoisie en proletariaat, zijn ontstaan. De klassenstrijd zal het kapitalisme ten val brengen en onvermijdelijk het communisme tot gevolg hebben, en dit is een hogere produktiewijze dan het kapitalisme. In die wetmatige ontwikkeling speelt de menselijke wil echter ook een rol. Hij moet zelf aan de komst van de heilstaat meewerken. Vandaar dat Marx in het door hem en Engels opgestelde Manifest van de communistische partij in februari 1848 het proletariaat opriep tot daden. Vooruitgang kon alleen worden bereikt door de val van de bourgeoisie, de heerschappij van de arbeidende klasse, vernietiging van het kapitalisme, vervanging van de op klassen-**tegenstellingen** berustende maatschappij door een communistische, **waarin het kapitaal geen** **privaatbezit**, maar **gemeenschappelijk** **eigendom** zou zijn. In dit zuiver materialistische systeem is geen plaats voor de kerk, die beschouwd wordt als een onderdrukkingsapparaat met geen ander doel dan het kapitalisme te dienen door de arme uitgebuite klasse met irreële fantasieën zoet te houden.

De gang van de geschiedenis: vooruitgang, hoe dan ook. Noodwendig, gestuwd door onwrikbare wetten, of door menselijke inspanning ter bereiking van hetgeen door mensen als de heilstaat op aarde wordt gezien.

Twee wereldoorlogen hebben de ontnuchtering ingezet. Ontwikkeling van wetenschap en techniek, comfort en welvaart, is dat alles wel vooruitgang? In 1918 al schreef Spengler zijn Die *Untergang des Abendlandes*, waarin hij stelde, dat hetgeen als een hoogtepunt werd beschouwd, slechts een stadium was dat in elke overrijpe kultuur voorkomt. En Hui-zinga, die in 1936 in zijn *Schaduw* van morgen er al op had gewezen, dat vooruitgang van wetenschap en techniek nog niet het heil van de kultuur betekent, had in 1945 in zijn *Geschonden* wereld maar weinig hoop meer op herstel.

En nu? Velen geloven niet meer aan een toekomst, die het waard is ervoor te leven. Men voelt zich bedreigd juist door de ontwikkeling van wetenschap en techniek. Luchtverontreiniging, watervervuiling, atoombommen! En zullen niet eenmaal, zelfs binnen afzienbare tijd, de levensbronnen van de aarde uitgeput zijn? Angst, ontmoediging, uitzichtloosheid, het gevoel slechts machteloos te worden meegesleurd in de wilde vaart van de geschiedenis, dat alles heeft reeds geleid tot een vlucht uit de werkelijkheid naar een schijnwereld, hetzij door drugs, sex, of mystieke religies. Dit is geen verschijnsel, dat zich zomaar ineens voordoet in onze eeuw. Het is een uitvloeisel van eeuwenlange theorieën gebaseerd op een gesloten wereld. Pas wanneer de relatie van de levende God met deze wereld weer wordt gezien en beleefd, is het ook nu de moeite waard deel uit te maken van de geschiedenis.

En hoe zou men deze relatie anders leren kennen dan door de opening van de Heilige Schrift? We zullen weer terug moeten

gaan naar Augustinus, Von Freising en de reformatoren. Want alleen door ootmoedig te luisteren naar hetgeen de Here zegt in Zijn Woord kan men iets leren verstaan van de zin van het wereldgebeuren, waaronder ook het leven van alle dag, ook ons leven behoort. Dan komen we te weten, dat de wereld maar niet aan zichzelf overgelaten rondloopt in een uitzichtloze chaos, maar dat en ook hoe God daarin actief bezig is, hoe Zijn handelen ten nauwste in verband staat met Zijn persoonlijke relatie tot mensen en volken en de houding die deze tegenover Hem aannemen. Hierover kunnen we veel leren uit de Spreuken van Salomo:

3:6: „Ken Hem in al uw wegen, dan zal Hij uw paden rechtmaken”.

3:9,10: „Vereer de Here met uw rijkdom en met de eerstelingen van al uw inkomsten, dan zullen uw schuren met overvloed gevuld worden en uw perskuipen van most overstromen”.

5:21-23: „Want voor de ogen des Heren liggen ieders wegen open; Hij weegt al zijn gangen; zijn ongerechtigheden vangen de goddeloze, in de strikken zijner zonden raakt hij vast. Hij sterft omdat tucht hem ontbreekt, door zijn grote dwaasheid verdwaalt hij”.

11:11: „In de zegen der oprechten ligt de opkomst der stad, maar door de mond der goddelozen wordt zij afgebroken”.

14:34: „Gerechtigheid verhoogt een volk, maar zonde is een schandvlek der natiën”.

De geschiedenis van Israël en de heidense volken eromheen, zoals die in de Bijbel verteld wordt, is een bevestiging van wat Salomo ons hier leert.

„Ook op het pad der historie zij Gods Woord een lamp voor onzen voet”, schreef Groen van Prinsterer in de inleiding voor zijn **Handboek der geschiedenis van het vaderland**.¹⁾

Dit geldt voor het zoeken naar de grote lijnen in de geschiedenis. „Zonder de Heilige Schrift blijft de wereldgeschiedenis een raadsel”, vervolgt Groen; „door het geloof weten wij haar inhoud en doel; de vervulling der Paradijsbelofte, de zegepraal van den Messias over den verleider”.

Elders zegt hij: „Christus is het begin en het einde van de jaarboeken der mensheid. De Heilige Schrift bevat het plan Gods; hoe zou trachten en bedoelen der mensen, geringe wezens van den dag (het moge groot en gewichtig zijn in hun oog) tegenover het ontwerp van den Eeuwigen, van den Heer van hemel en aarde, meer dan bijzaak kunnen zijn; bijzaak die gewigt enkel uit verband tot de hoofdzak otleent! — Dit Godsplan is in den Bijbel stellig en duidelijk vermeld. Overwinning van het Rijk van Christus op dat van den menschenmoorder van den beginne, verlossing van hen, die den Zaligmaker door een opregt geloof ingelijfd zijn. Aan dit voornemen is al wat gebeurt dienstbaar en ondergeschikt. — Dus moet de kern der algemeene geschiedenis zijn de historie der Christelijke kerk; de beschrijving, niet der kerkgenootschappen, der plegtigheden en secten, maar der voortdurende werking van Gods Geest en Openbaring, ter vorming en instandhouding van Christus' ge-

¹⁾ G. Groen van Prinsterer, *Handboek van het Vaderland*, Amsterdam, 1872.

meente. — Zonder dit ééne, wezen en hoofdzak, geene algemeene geschiedenis, geene wijsbegeerte der historie, geene geschiedenis der menscheit en der beschaving, geene waarlijk pragmatistische geschiedenis, ten ware men bedriegelijken schijn met het wezen der zaak gelijk stelt”. — „Reeds in de Paradijsbelofte ligt de eenheid der historie; de uitkomst is nederlaag van het kwaad en de voorwaarde is strijd: het vrouwenzaad is de Overwinnaar en Verlosser, gisteren en heden dezelfde en tot in eeuwigheid”.²⁾ De vooruitgangsgedachte, zoals die in Groens tijd nog vrij algemeen gehuldigd werd, wijst hij radicaal af. De menscheit, al lengskens ontwikkeld en beschaafd, streeft langs omwegen, naar eene volkomenheid, die eenmaal om haar volmaakbaren aanleg zal worden bereikt. Zoodanig is de haven, waarin de geslingerde historiebeschouwer aanlandt. Een stelsel dat langen tijd geliefkoosd en opgevijseld, even antihistorisch als onchristelijk is. Volmaking van den mensch kan volgens den Bijbel nooit in beschaving en ontwikkeling bestaan. Ontwikkeling onderstelt onbedorven kiem; het christendom leert algemeen zedenbederf. „Volmaking van het menschengeslacht, vooruitstreven van de menscheit, als ware het, in massa, is in de Openbaring onbekend. Deze toont verschil, tegenstrijdigheid van bestemming; geloof en ongelooft, verlossing en verderf, hemel en hel; een volk Gods dat eenmaal in Christus zal worden volmaakt”.³⁾

Op Bijbelse gronden mogen wij zeggen, dat het in de geschiedenis gaat om de strijd tussen het rijk van God en dat van satan, met als einddoel de wederkomst van Christus en de nieuwe hemel en de nieuwe aarde, waar God alles zal zijn in allen, en dat daarin dus ook de zin van de geschiedenis is te vinden. Het gaat om het herstel van Gods schepping. Dat is de grote lijn in de wereldhistorie, maar zij manifesteert zich in alle feiten en gebeurtenissen, tot in de kleinste bijzonderheden, met hun oorzaken en gevolgen, waarin God, zoals M. C. Smit het in zijn rede **Het Goddelijk geheim in de geschiedenis** uitdrukt, „intiem aanwezig” is.

J. C. Janse heeft in een in 1953 gehouden lezing over Schrift en historie terecht opgemerkt, dat we wel mogen zoeken naar de zin en samenhang der dingen, maar dat dit niet gepaard mag gaan met het verwaarlozen van de feiten. Want juist deze vormen de geschiedenis, zoals zijn vader A. Janse haar eens definieerde als: „alles wat geschied is. Alle geschiedenissen. De uitwerking in de tijd van Gods raadsplan”.

De grote betekens van Groen van Prinsterer als historicus ligt nu juist daarin dat hij het niet gelaten heeft bij een theoretische geschiedbeschouwing, maar ook de feiten en gebeurtenissen, voorzover deze uit de in zijn tijd ter beschikking staande bronnen bekend waren, heeft verteld en laten zien als het werk van de Here. Bij alle kritiek, die men op grond van later ontdekte geschiedbronnen hier en daar zou kunnen hebben op zijn voorstelling van de historische feiten, blijft de methode volgens welke hij het ver-

²⁾ G. Groen van Prinsterer, *Proeve over de middelen waardoor de waarheid wordt gekend en gestaafd*, Amsterdam 1858, p. 59-60, 2e druk.
³⁾ *Proeve enz.*, p. 50-51; 51-52.

loop van de gebeurtenissen tracht te verklaren bij het licht van Gods Woord, toch juist. In het voetspoor van Calvijn, die immers Gods genade en toorn de kern achtte, schrijft Groen aan de vervulling van Gods beloften en dreigingen een grote rol toe. Dikwijls verwijst hij naar Schriftplaatsen om daar de aandacht op te vestigen.

Om een indruk te geven, hoe hij dit doet, laat ik hier enkele voorbeelden volgen. De gebeurtenissen in de vijfde eeuw, die wij gewoonlijk als de volksverhuizing aanduiden, beschrijft hij aldus:

„In de vijfde eeuw, en reeds vroeger, werd het gebied der Romeinen door uit het Noorden opgedaagde volksstammen, uitvoerders der gerigten Gods, bedreigd, aangetast, ingenomen, overheerd. Dit was het lot ook der Nederlanden; zelfs de naam der Batavieren ging in den naam der Franken en Friezen te niet. Het ontbrak den Romeinen niet aan beleid, moed en volharding; de gansche toen bekende wereld was door hen ten onder gebragt; eigenaardig had de Profeet (Daniël 2:4) de heerschappij dezer gewelddenaars aangeduid als een Rijk van ijzer, hetgeen alles vermaalt en vergruist. Schitterende krijgsmanshoedanigheden waren met velerlei ondeugden gepaard; met onverzadelijke begeerte naar roem, magt, geld en zingenot; met onbarmhartig en diep bederf: 'zich uitgevende voor wijzen, waren zij dwaas geworden, vervuld zijnde met alle ongerechtigheid' (Rom. 1:22, 29). Zij hadden Christus in Zijne discipelen, drie eeuwen, op de vreeselijkste wijze vervolgd; vele duizenden waren te Rome of op Romeinsch grondgebied onthoofd, verbrand, gekruist, tot schouwspel en tijdverdrijf, door de wilde beesten verscheurd. — De Romeinen hadden de Profetieën tegen Jeruzalem vervuld; nu was voor hen de tijd der vergelding daar. — Talloze scharen, uit het barre Noorden stroomden naar de vruchtbare Zuiderstreken af. Ook thans gold de voorspelling: 'God zal eene banier opwerpen onder de heidenen van verre; en Hij zal ze roepen van het einde der aarde, en ziet, snellijk zullen zij aankomen.'

'Het Rijk viel uiteen; de oppermagtige stad wier bevel over de gansche aarde uitgegaan was, werd meer dan eens geplunderd en verwoest.'

Naar aanleiding van de prediking van het evangelie in onze landen schrijft Groen: „Christelijke zendingen kwamen reeds in de achttiende eeuw, 'Mannen vol des geloofs en des Heiligen Geestes, en die hunne zielen overgegeven hadden voor den naam van onzen Heer Jezus Christus'. Willebrord en Bonifacius zijn, door ijver en zelfopoffering bekend. — Zoo ging in de Nederlanden het licht op voor het volk dat in duisternis

⁴) Handboek enz., 2e druk, p. 4.

wandelde en woonde in een land der schaduw des doods. — 'Predikt het evangelie aan alle creaturen', had de Heer gezegd, 'dezelve doopende en hun leerende onderhouden al wat Ik u geboden heb'. De Apostelen en die hun woord geloofden, 'uitgegaan zijnde predikten overal en de Heer wrocht mede en bevestigde het woord door teekenen die daarop volgden'. — Het Evangelie had, na den meest geweldigen tegenstand, op de Romeinen en op de overwinnaars der Romeinen, de zege behaald'.⁵)

„Dit geringe land is, door welvaart, rijkdom, magt en invloed,

⁵) Handboek enz., p. 5.

naast en boven de grootste mogendheden verhoogd. — God heeft het gedaan: 'Onzer vaderen arm heeft hun geen heil gegeven; maar uw regterhand, en uw arm en het licht uwes aangezigts'. — Hij verheerlijkt zich 'in het zwakke en het verachte der wereld, opdat geen vleesch zou roemen voor Hem'. — De geschiedenis van het Gemeenebest is de bevestiging der belofte: 'Zoekt eerst het koninkrijk Gods en Zijne gerechtigheid, en alle dingen zullen u toegeworpen worden. Welgelukzalig wiens God de Heer is'.

(wordt vervolgd)

Mensen hebben hun gebreken

Een mijmering over mensen en hun trots

„Ieder gek heeft z'n gebrek”, zegt men wel eens. Dat klinkt hard. Het is ook niet waar, want elk mens heeft zijn gebreken.

Er zijn mensen met zeer opvallende gebreken. Iemand kan blind, kreupel of op een andere manier meer of minder ernstig misvormd zijn. Er zijn zeer opvallende tekorten, die eigenlijk in extreme vorm de tekorten aangeven, die alle mensen hebben. De laatste hebben het minder opvallend of meer verborgen. Er zijn mensen, die een vrolijk masker dragen, terwijl hun vrienden weten dat er een grauwe werkelijkheid achter schuil gaat.

„De mensen hebben hun gebreken” schreef Anton van Duinkerken. De strekking van dit vermoedigende prismaboekje is, dat de mensen ondanks hun gebreken of juist in hun gebreken iets groots hebben.

Veel mensen spreken graag over elkaars gebreken. Het liefst over die van anderen. Natuurlijk toont men medelijden, maar vaak lijkt dit een excuus om er steeds weer over te praten. Medelijden is nog geen medeleven. Het is opvallend hoe gemakkelijk men de tekortkomingen van iemand uit zijn verleden weet op te halen.

Dat wil zeggen: iemand op zijn verleden vastpinnen en hem niet de gelegenheid geven een nieuw leven te beginnen.

Wij wennen haast aan alles. Het bijzondere wordt na verloop van tijd gewoon, maar iemands gebreken vergeten wij zelden.

„Wie eens steelt, is altijd een dief”, is dan ook een zeer anti-christelijk spreekwoord. Iemand iets vergeven voordat hij er om vraagt, ja zelfs als hij er niet om vraagt, is één van de belangrijkste kenmerken van het chistenleven. Er is over menselijke gebreken ook nog wel iets anders te zeggen.

Homerus had een gebrek. Hij was blind.

Een blinde kent men niet aan zijn ogen, maar aan zijn hand. Zijn starende blik verandert niet met de steeds wisselende gebeurtenissen van zijn omgeving. Zijn blik wordt echter ook niet vertroebeld door de steeds veranderende gebeurtenissen.

Toch begreep Homerus het wereldgebeuren van zijn tijd. Al dichtend beschreef hij dit gebeu-

ren in zijn schoonheid zoals hij het in zijn verbeelding zag. Heimwee en dood, herinnering en verwachting werden door hem schitterend uitgebeeld.

De hand van een blinde is een voelspriet. Zij tast voorzichtig en neemt de fijnste nuances waar. Tot ruwe handelingen onbekwaam, wordt de fijngevoeligheid van andere zintuigen gestimuleerd. Homerus zag met een naar binnen gericht oog de overwegingen van het menselijk hart en zag de schoonheid van het leven. Hij „zag” scherp. Een blinde kan andere mensen dit soort dingen leren „zien”.

De blinde Jules de Corte heeft, misschien beter dan een niet-blinde, zingende de vragen kunnen stellen:

waarom zijn de wolken zo snel...? waarom zijn de zeën zo diep...? waarom zijn de mensen zo moe...?

Je moet soms ziek zijn om gezondheid te kunnen waarderen.

Je moet soms ellende ervaren om vreugde te leren kennen. Het kennen van iemands gebreken kan nodig zijn om zijn goede eigenschappen ondanks die gebreken of juist dank zij die gebreken te leren waarderen.

Maar wat is moeilijker dan het leven kennen van een mens?

De blinde Homerus leert zijn lezer „zien”.

De bultenaar Esopus verlangde naar rechtschapenheid en in zijn wijze fabels kon hij er schitterend over vertellen, tot lering van anderen.

Erasmus leed aan reumatiek. Het verzitten in zijn stoel, zelfs zijn lachspieren deden hem soms pijn. Ronduit lachen om de gebreken van anderen kon Erasmus daarom niet. Hij toonde echter intense

vrolijkheid over de menselijke zotheden. Hij maakte geen grappjes over mensen ten koste van deze mensen. Wel zette hij de mensheid te kijk in haar wankele op de top van de maatschappelijke ladder of in het op haar tenen staan om aan de zonde te ontkomen. Uitgerekend Erasmus schreef „de lof der zotheden”.

De dove Ronsard toonde in zijn gedichten een indrukwekkende welluidendheid. Zijn zuivere muzikaliteit werd niet verstoord door het gedruis van het leven om hem heen.

Tenslotte Andersen, die leed onder zijn lelijk uiterlijk en die in zijn sprookjes de schoonste werelden beschreef.

Gebreken kunnen voorwaarden voor iets groots zijn.

De mens treedt in het openbaar met wat voor ogen is... blind, doof, lelijk, een bult, oninteressant. Wij beoordelen zo gemakkelijk onze medemensen op uiterlijkheden.

Sommige mensen ontwijken de blik van anderen om de misprijzing of het medelijden in hun ogen niet op te vangen.

Elk mens kent de vrees om in zijn gebreken ontmaskerd te worden. Sommigen aarzelen om met andere mensen in contact te komen, om anderen te leren kennen en zichzelf te laten kennen; wetend hoe zuiver en intens goede tussenmenselijke verhoudingen kunnen zijn, vrezend hoe hard en krenkend zij soms verbroken kunnen worden.

Wie kijkt zo nu en dan op zijn leven terug met de opmerking: wat daarin mijn trots is, is moeite en verdriet?

„Trots” niet in de betekenis van hoogmoed, maar in de zin van: het meest eigene, het meest wezenlijke van het mens-zijn. En het meest eigene van een mensens leven is moeite en verdriet, omdat de dieptepunten in het leven nodig zijn om hoogtepunten te kunnen zien, omdat de konfrontatie met onze tekorten, de vraag kan oproepen naar vergeving en genade, omdat het bidden in onze moeilijkheden uitnodigt om ook te danken. Anders gezegd betekent het ook dit: Waar je je echt voor ingezet hebt, bijv. om tegen je tekortkomingen te strijden, terwijl je daarin vaak tekort schiet en mislukt.

Dit beleeft ieder op zijn eigen manier.

Ons leven... en wat daarin het meest eigene is...

Soms zou je wel eens in het leven van een ander willen rondkijken. Wat gaat er in dat leven om, hoe beleeft hij dit of dat en hoe verwerkt hij het?

Wat is iemand leren kennen?

Wie kent een huis, zonder op de zolder, in de kelder of in de verborgen hoeken te zijn geweest?

Augustinus zegt in het vierde boek van zijn Belijdenissen: Een ondoordringelijke diepte is de mens, wiens haren Gij, o Heer, zelf geteld hebt en zonder U gaat geen enkel verloren: en toch: zijn haren zijn lichter te tellen dan zijn aandoeningen en de bewegingen van zijn hart.

H. E. S. Woldring

Vervolg van pagina 370

Over de „Opleiding”

De Commissie werkte daarin haar plannen verder uit. En om tot het uiterste toe de kerken in haar arbeid te kennen zond zij dezen een tweede rapport toe en schreef zij een nieuwe vergadering van afgevaardigden van de kerken uit. Deze kwam op 26 mei 1973 te Utrecht bijeen. Daarop werden weer allerlei vragen gesteld en opmerkingen gemaakt. En ook deze vergadering ging met het werk der Commissie van harte akkoord.

De Commissie heeft wat door de kerken aan haar geschreven en op de genoemde vergadering gezegd werd zorgvuldig overwogen. En ten slotte heeft zij haar voorstellen, die niets anders zijn dan een concrete uitwerking van wat boven reeds gezegd werd aan de kerken toegezonden opdat deze op het Spakenburgse Convent zouden kunnen worden behandeld.

En zoals reeds werd gezegd: Dit Convent sprak uit dat de Commissie op de ingeslagen weg moest voortgaan en haar arbeid diende te intensiveren.

☆☆☆

De Commissie heeft er — en ik wil daarop met nadruk wijzen — voortdurend rekening mee gehouden dat haar werk **in een bepaald opzicht** voorlopig zou zijn. Niet wat betreft de grondgedachten daarvan! Namelijk het advies om in Apeldoorn te gaan studeren en de pastorale en wetenschappelijke begeleiding van de studenten-in-de-theologie. Dit was en is naar de vaste overtuiging van de Commissie thans de beste wijze van opleiding. Die grondgedachten zijn ook door de kerken con amore aanvaard en bij de aanvang gerealiseerd. En de opleiding volgens dit project functioneert nu reeds enkele jaren met grote zegen.

Neen, het voorlopige van het werk van de Commissie zit in de **praktische uitwerking** daarvan. Wat die uitwerking betreft hield zij zich namelijk steeds voor ogen dat het samenleven en samenwerken van alle kerken nog geen concrete gestalte had gekregen. Zij wilde niet vooruitlopen op de situatie waarin de kerken zouden komen als het samenleven der kerken op landelijk niveau nader geregeld zou zijn. Daarom maakte zij de praktische uitwerking van haar opzet zo flexibel mogelijk. Zij gaf b.v. geen vaste aanstellingen. Zij wilde niet meer doen en heeft ook niet meer gedaan dan strikt nodig was.

Ik moet in dit verband wel opmerken dat het uitblijven van een regeling voor het landelijke samenleven en samenwerken der

kerken aan het krachtig aanpakken van de opleiding niet bevorderlijk is geweest.

Ik wil er voorts met alle nadruk op wijzen dat door het werk der Commissie de kerken contractueel, juridisch aan **niets** gebonden zijn. Er is geen enkele afspraak met „Apeldoorn” gemaakt. En, zoals gezegd, er is nog geen enkele definitieve benoeming geschied. De kerken zijn in alles nog geheel „vrij”. De Commissie heeft er angstvallig voor gewaakt op wat voor wijze ook autoritair, hiërarchisch op te treden. Wel is het zo dat de kerken die haar a.s. predikanten adviseren in Apeldoorn te studeren daarmee de morele verplichting op zich nemen „Apeldoorn” ook financieel te steunen. Zij zullen niet bij de Chr. Geref. Kerken willen „klappen”. „Apeldoorn” krijgt geen rijks subsidie!

☆☆☆

Dit wilde ik na „Spakenburg” graag verklaren.

Er is in de loop der jaren naar mijn innige overtuiging iets moois, iets goeds gegroeid wat de opleiding van de predikanten betreft. De kerken kunnen, indien God de mannen en de middelen daartoe geeft, door middel van de boven getekende „begeleiding” heel veel doen!

Menselijkerwijs gesproken: **alles** wat nodig is. En op een wijze die in de gegeven omstandigheden zo **goed** als maar mogelijk is.

Wie doet er mee?

(9)

Hier ben ik weer met mijn rubriekje. En ik kom met plezier voor het front van de lezers. Want ik kan weer goed nieuws vertellen. Deze „aktie” blijft aanslaan. En daar ben ik blij mee. Onder alle ellende die het kerkelijke en christelijke leven van onze dagen vertoont is er één lichtpunt. Dit namelijk dat zij die van harte met de Reformatorische belijdenis instemmen, zij die „het hart van het Evangelie” verstaan, uit de schuilhoeken en de schaduw waarin zijn leefden te voorschijn komen en elkaar beginnen te zoeken. Ik hoop daarover D.V. binnenkort méér te vertellen. Dat elkaar verstaan en elkaar zoeken is meer nodig dan ooit. Wij zijn er ons nog veel te weinig van bewust dat de christenen in ons land — voorgoed? — een kleine minderheid vormen. En dat dat in alle sectoren van ons volksleven steeds duidelijker merkbaar wordt. Vooral daarom moeten zij die de Here Jezus Christus „in onverderfelijkheid

liefhebben” elkaar zoeken, met elkaar meeleven, met elkaar bidden, met elkaar samenwerken — vooral plaatselijk. In het kader daarvan willen wij nu ook „Opbouw” een zo ruim mogelijke verspreiding geven. Met geen andere bedoeling aan dat elkaar leren kennen en metterdaad aanvaarden als broeders en zusters in Christus te bevorderen. En, ik zeg dat nog eens, het mooiste is als U een kennis die er belangstelling voor heeft een abonnement bezorgt met de bedoeling dat dat een uitgangspunt voor nauwer contact en intensiever gesprek zal zijn! Daarom vraag ik nog eens: „Wie doet er mee?” En nu de verantwoording. Het begon prachtig: een trouw lezer van Opbouw bracht me f 100,— met twee adressen! Die zijn doorgegeven. Daarna van (740) f 20,— met één adres — idem. Vervolgens „uit de... reukstad” (zo stond het er) van (677) f 10,—. En van (151) f 15,—. Ja, misschien gebeurt het door U gevraagde nog wel. (952) zond f 25,— en zette op het girobiljet: „Dat vielen het mogen lezen en zich verblijden in den Here!” Zo'n woord uit het hart doet je goed. (559) zond f 15,— plus een adres. En (620) f 25,—, dank je wel. (989) gaf f 25,—. Je naam riep veel herinneringen op! (351) gireerde f 10,—. En uit Kampen kreeg ik van (951) f 25,—. Hartelijk dank. Dit was samen f 270,—. Ik ben daarvoor zeer dankbaar. Maar — ik zou graag nog heel veel meer willen doen.

Wie doet er mee?

Gironr. 817419.

Uw C. Veenhof

C. VEENHOF — KAMPEN

Nog eens: de Opleiding

Wanneer we over de opleiding tot de dienst des Woords spreken dan is de belangrijkste vraag die daarbij gesteld moet worden deze: Wat is het **doel** daarvan en welke **inhoud** heeft die. Het is vooral in onze tijd van het hoogste belang zich daarvan goed rekenschap te geven. En dat niet maar theoretisch maar vooral in de praktijk van de opleiding.

Calvijn zei daarvan indertijd een paar dingen die nog volop actueel zijn en dat ook zullen blijven — tot de jongste dag! Hij betoogde namelijk dat voor een predikant vooral twee dingen nodig zijn. In de eerste plaats een grondige kennis van de Heilige Schrift, ook en vooral in de grondtalen. En in de tweede plaats het vermogen om duidelijk, concreet, éénvoudig en indringend te verkondigen wat God in zijn Woord tot de gemeente zegt.

Het is altijd de grote verzoeking van kerk en theologie geweest om

op wat voor manier ook over de Schrift te gaan heersen. De kerkgeschiedenis biedt ons een ontstellend panorama van theologieën waarin menselijke wijsheid — bijv. de filosofie van de gnostiek, Plato, Aristoteles, Descartes, Kant, Hegel, en, later van existentialistische, historistische, Marxistische, evolutionistische filosofieën — op een of andere manier met de wijsheid der Schrift werd vermengd! Waarbij de laatste altijd het slachtoffer werd!

Daarom is het nodig er diep van doordrongen te zijn de beoefening van de theologische wetenschap nooit een ander doel kan en mag gesteld worden dan **dienstbaar te zijn** aan het verstaan van de Heilige Schrift, het levende Woord van de levende God. Ze kan en mag en moet **hulpdienst** verrichten met het oog op het verstaan van dat Woord. Maar we moeten daarbij steeds goed voor ogen houden dat de praktische geloofskennis van het Woord van God in waarde en betekenis vóór uitgaat boven alle wetenschappelijke kennis. Wetenschappelijke dogmatiek b.v. blijft bij die praktische, wil men „naïeve” geloofskennis verre ten achter. En 't is een ramp voor de kerk als die geloofskennis — die het leven is — verward wordt met wetenschappelijke dogmatiek! Dan komt het intellectualisme met volle kracht het leven des geloofs en daardoor de kerk verwoesten.

Wetenschappelijke kennis heeft

altijd een moment van onzekerheid in zich. Maar de praktische geloofskennis is een vaste grond van de dingen die men hoopt en een bewijs van zaken die men niet ziet (Hebr. 11:1). Het geloof in het Woord van God wordt gekenmerkt door een eigen rotsvast **weten**. Daarvan spreekt de Schrift overal. Wij **weten**, schrijft Johannes, dat wij zijn overgegaan van de dood naar het leven (1 Joh. 3:14). Wij **weten** dat de Zoon van God is gekomen en ons inzicht heeft gegeven om de Waarachtige te kennen (1 Joh. 5:22). Wij **weten** dat Hij geopenbaard is, opdat Hij onze zonden zou vergeven (1 Joh. 3:5). Wij **weten** dat wij een gebouw van God hebben, niet met handen gemaakt, maar eeuwig in de hemelen (1 Kor. 5:1). We **weten** dat als Hij zal geopenbaard zijn, wij Hem gelijk zullen zijn, want we zullen Hem zien, gelijk Hij is (1 Joh. 3:2).

De „wetenschap” waarvan in deze Schriftwoorden sprake is gaat alle wetenschappelijke kennis in vastheid, in waarde, in vrucht on-eindig ver te boven!

Dit inzicht in de unieke, de boven alle andere kennis uitgaande vastheid, waarde en vrucht van deze geloofskennis is een inzicht waardoor de Commissie zich in al haar arbeid liet leiden en waarvan ook de Apeldoornse broeders ten volle doordrongen zijn.

Kerknieuws

Utrecht-Centrum — Mede gelet op de reacties uit de gemeente heeft de kerkeraad ten aanzien van het nieuwe Liedboek het volgende besloten: 1. dat een integrale invoering van het liedboek beslist afgewezen moet worden; 2. ten dienste van de kerkdienst moet de mogelijkheid overwogen worden uit deze bundel een selectie samen te stellen, waarbij dan vooral aandacht geschonken moet worden aan die liederen, die in het christelijk gezin reeds een zekere ingang hebben gevonden; 3. het is niet juist de verantwoordelijkheid voor deze selectie op de schouders van de dienstdoende predikant te leggen; 4. aan het moderamen te verzoecken zo mogelijk de raad van advies te dienen hoe en door wie deze selectie moet geschieden.

Amsterdam-Centrum — Over de samenstelling van de gemeente: ouderen, jongeren, nieuwe christenen en broeders en zusters komende van buitenlandse kerken heeft Prof. Rookmaaker een nota geschreven, die op een kerkeraadsvergadering behandeld werd. Prof. Rookmaaker vroeg in het bijzonder de aandacht voor de laatstgenoemde groep, omdat zij vaak vreemd staan tegenover de liturgie, de liederen en andere zaken, waarmee zij het moeilijk hebben. In dit verband besprak de kerkeraad voornamelijk de deelname aan het Heilige Avondmaal en het lidmaatschap van enkele buitenlandse broeders en zusters. Na een discussie, die aan Schrift en belijdenis werd getoetst, besloot de kerkeraad, dat een delegatie van de kerkeraad een nader gesprek zal hebben met hen op een tijdstip, dat zal liggen tussen Kerst en Nieuwjaar. De kerkeraad besloot NIET te kiezen voor de open Avondmaalstafel!

Amsterdam-Noord-Nieuwendam — De gelegenheid deed zich voor tegen redelijke prijs een in goede staat verkerend harmonium aan te schaffen. Het staat achter in de aula. De kerkeraad hoopt hiermee de moeilijkheden, die er wel eens zijn met de begeleiding van de zang, opvangen te hebben.

Haarlem — Ter kerkeraadsvergadering vormde de eventuele naam van de kerken een punt van bespreking. Besloten werd hieraan nog geen medewerking te verlenen, omdat het andere activiteiten (b.v. samenspreking met de Chr. Gereformeerden) in de weg zou kunnen staan. Er ontstond zich tevens een discussie over het beslissingsrecht van de Conventsvergadering te Bunschoten-Spakenburg, die 15 december a.s. te Utrecht in de Jeruzalemkerk aan de Troosterlaan zal worden voortgezet. Algemeen leeft de gedachte, dat deze vergadering geen besluiten zal nemen, maar dat dit toebehoort aan de kerkeraden.

Ds A. H. Algra — Op 19 december a.s. hoopt ds A. H. Algra te Slie-

drecht te gedenken, dat hij 25 jaar geleden te Waardhuizen in het ambt van Dienaar van het Woord bevestigd werd. Vervolgens verbond hij zich aan de kerk van Bedum e.o. voor de missionaire dienst op Borneo. Na de kerken te Gorinchem en te Wormer te hebben gediend, deed hij op 11 oktober 1970 intrede in de kerk te Slidrecht.

Kanselruil in Amsterdam — Tijdens een vergadering van de moderamina van de kerkeraden van de Geref. kerken (buiten Hoogeveens kerkverband) van Amsterdam-Zuid en Amstelveen en van de Chr. Geref. kerk van Amsterdam is besloten, dat men vanaf het begin van 1974 zal overgaan tot kanselruil. Het contact tussen de Geref. kerk (buiten Hoogeveens kerkverband) te Amstelveen en de Chr. Geref. kerk te Ouderkerk aan de Amstel heeft niet meer opgeleverd dan het wederzijdse verstrekken van enige informatie.

Adressen — Zalk en Veecaten. Scriba W. ten Hove, Stuurmansweg 12, 's-Heerenbroek.

Haren (Gr.). Scriba R. Kuipers, Weg voor de Jagerskampen 14, Haren, tel. 050-347262.

Amersfoort. Praeses: W. Hartman, Sanderijnhof 10, Amersfoort, telef. 03490-28160; scriba: W. Schoen, Julianalaan 58, Hoevelaken, tel. 03495-5452; diaconie: T. L. Nolles, Ariaweg 101, Amersfoort; preekvoorziening: Mw. H. J. de Hoop-Sikkens, A. Paulownalaan 5, Leusden-Z, telef. 03490-19790; diensten: Aula Cordeus College, Ganskuyl, Amersfoort. 10.00 en 17.00 uur.

Nieuws uit breder kring

Appel en voorstel — In het nummer van 30 november jl. vermeldde we, dat er door vijf predikanten uit de Gereformeerde kerken (syn.) een bezwaarschrift is gezonden naar de huidige generale synode. Aan de opsomming van de namen ontbrak die van ds W. C. van den Brink, emeritus predikant te Nieuw-Loosdrecht.

Generale synode Geref. kerken (syn.)

— Het is de synode van de (syn.) Gereformeerde kerken nog niet gelukt tot een uitspraak te komen over het gevraagde eerherstel voor wijlen Prof. dr K. Schilder en wijlen Prof. dr S. Greijdanus en over de opheffing van de destijds genomen tuchtmaatregelen. Er bleken veel meningsverschillen en onduidelijkheden te zijn. Op voorstel van de synode-praeses, dr A. Kruyswijk, werd er over deze kwestie niet gestemd. Er zal aan deze materie in januari 1974 een extra synode-zitting worden gewijd, waarbij dan opnieuw over deze zaak zal worden gerapporteerd.

Prof. dr Herman Ridderbos — Prof. Ridderbos, die aan de Theologische Hogeschool te Kampen (Oudestraat) de Nieuwtestamentische vakken doceert, heeft vervroegd emeritaat aangevraagd. Hij is nu 64 jaar en hoopt zijn taak gewoon te blijven verrichten totdat een eventuele opvolger zijn ambt aanvaardt. De Hoogleraar acht na ruim dertig jaar hoogleraarschap de tijd gekomen om het wat kalmer aan te gaan doen.

Verslag omtrent het werk van de commissie geestelijke verzorging van militairen — De volgende brief werd door de commissie gericht aan de Raden van de plaatselijke kerken en in afschrift verzonden aan de Commissie Contact Hoge Overheid

en de Krijgsmachtpredikanten uit onze kring.

Zeer geachte broeders, Het komt ons juist voor, kort voor het eerstkomende Convent van Kerken, U verslag uit te brengen over onze werkzaamheden en bevindingen, zulks in overeenstemming met onze taakomschrijving. Sommige, tijdens het Convent te behandelen zaken zouden verband kunnen houden met onze werkzaamheden. Wij achten daarom de volgende informatie voor U van belang.

Er zijn geen reacties ontvangen ten aanzien van de concept-taakomschrijving voor onze commissie die wij U eind vorig jaar ter goedkeuring voorlegden. Daardoor is die omschrijving ongewijzigd vastgesteld. Ook hebben thans alle kerken ons schriftelijk gemachtigd namens hen op te treden terzake van de aangelegenheden vermeld in die taakomschrijving.

Tijdens het Convent van Kerken gehouden te Apeldoorn werd gevestigd dat een lid van onze commissie zou toetreden tot het interkerkelijk college 'Contact in Overheidszaken Militair (C.I.O.-M.)'. Het verkrijgen van het lidmaatschap ondervond veel vertraging doordat aanvankelijk niet werd voldaan aan de voorwaarde — te vervullen door de Commissie Contact Hoge Overheid — dat onze kerken lid moeten zijn van nog een ander college t.w. het 'Interkerkelijk Contact in Overheidszaken' (C.I.O.). Met zorg hebben wij geconstateerd dat de Commissie Contact Hoge Overheid voor zover ons bekend nimmer heeft vergaderd en in feite niet functioneert. Op onze aandrang heeft drs A. J. v. Raalte, lid van laatstgenoemde commissie, tenslotte het lidmaatschap van het C.I.O.-M. aangevraagd en verkregen. Het lidmaatschap van het C.I.O.-M. is daardoor tot stand gekomen. Onze voorzitter, ds J. M. Smelik, werd als lid van dat college gaarne geaccepteerd waardoor onze inspraak t.a.v. het werk van de Protestants Geestelijke Verzorging in de krijgsmacht werd verzekerd.

Medio vorig jaar heeft ds J. Snijder ontslag genomen als legerpredikant kort nadat hij een beroep aanvaardde van de Geref. Kerk (syn.) te Berkel. M.i.v. 1 februari 1973 heeft ds H. van der Veen, wegens zijn leeftijd, eervol ontslag als legerpredikant gekregen. Wij wensen het zegenrijke werk door beide predikanten binnen de Koninklijke Landmacht verricht met dankbaarheid te memoreren. Uit onze kring zijn thans de volgende predikanten werkzaam in de krijgsmacht; naar ons meerdere malen werd verzekerd wordt hun werk hogelijk gewaardeerd:

- Legerpredikant ds J. Goudzwaard te Nijkerk;
- Luchtmachtpredikant ds K. J. Kapteijn te Arnhem;
- Legerpredikant ds M. van Veen te Soest;
- Legerpredikant ds J. A. de Vries te Culemborg.

De Protestants Geestelijke Verzorging binnen de Koninklijke Landmacht kampt met een niet gering aantal vacatures voor legerpredikanten. Daarom hebben wij de werving van predikanten uit onze kerken met voortvarendheid ter hand genomen. Mede om een juiste voorlichting te kunnen geven aan kandidaten voor zulk een functie is de rechtspositie van krijgsmachtpredikanten onderwerp van studie binnen de commissie.

Onze commissie heeft goede rechtstreekse contacten met de hoofden van dienst voor de Protestants Geestelijke Verzorging. Ook bestaan

vruchtbare relaties in en buiten het C.I.O.-M. met deputaten voor de geestelijke verzorging van militairen van andere reformatische kerken. Regelmatig worden informaties en adviezen met het C.O.G.M.A. uitgewisseld. Af en toe vergaderen wij tezamen met de hiervoor genoemde krijgsmachtpredikanten. Wij menen dat wij door al deze contacten kunnen bijdragen tot een zo goed mogelijk functioneren van de Protestantse Geestelijke Verzorging van militairen.

De leden van de commissie zijn ds J. M. Smelik te Rotterdam, Mr E. J. Groenevelt te Voorschoten, de heer A. Heetebrij te Apeldoorn, ds H. Stolk te Zwolle, Kapitein ter Zee Arts P. W. Tollenaar en ondergetekende. Onlangs is Majoor KL J. de Jong afgetreden. Wij stellen U voor in zijn plaats te benoemen Majoor KL W. A. Vermeulen te Ede. Zonder tegenbericht mogen wij aannemen dat U met zijn benoeming instemt. Eventuele reacties Uwerzijds gaarne tegemoetziend verblijven wij met Christelijke groet,

Namens de commissie, de secr., P. Smit, Luitenant-Kolonel van de Koninklijke Landmacht.

De HERE heeft ons opnieuw een kindje toevertrouwd

EDITH MARGARET

zusje van Liesbeth, Henk en Ineke

„Hij heeft ons gemaakt
Hem behoren wij toe”
(Ps. 100)

A. H. Reitsema
M. E. Reitsema-Keyes

Postbus 192,
Richmond, Natal, Zuid-Afrika
26 november 1973

VERSCHENEN :

in de reeks
De Voorzeide Leer
over
DE HEILIGE SCHRIFT :

Ds C. Vonk,
RICHTEREN

Intekenprijs tot 31 december 1973 f 29,50, daarna f 35,—.

Gaarne zenden wij U een volledig prospectus over deze unieke Schriftverklaring!

Firma

Wesdijk, Liebeek en Hooijmeijer
Singel 55 — Postbus 2.
Barendrecht.

**Plaats uw
familieberichten
in dit blad**

Redactieleden

Ds H. Amelink
Ds G. Janssen
Drs H. de Jong
D. W. L. Milo
Prof. C. Veenhof
Drs H. E. S. Woldring

Adres van de Redactie

Ds H. Amelink,
Lekdijk 82 b,
Langerak (Z.-H.)
Tel. 0 1843 - 232

Advertenties en druk

Drukkerij
„Steenbergen”,
Slotlaan 220, Zeist.
Tel. 0 3404 - 12452

Abonnementsprijs:

f 20,— per jaar
f 10,50 per halfjaar
f 5,50 per kwartaal
Buitenland: Europa
en zeepost f 30,—;
Luchtpost f 50,—

Geref. Persvereniging „Opbouw”

Abonnementenadministratie
Rotterdamse Rijkweg
174, Rotterdam-8
Tel. 010 - 153535
Giro 40.49.45

Advertenties inzenden tot dinsdagmorgen 10.00 uur.